

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за
освітньо-професійною програмою «Міжнародний банківський бізнес»
на тему:
«Інноваційний розвиток банківських технологій»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 4
Факультету «Фінанси і банківська справа»
Сарева Ольга Григорівна
Науковий керівник: д.е.н., професор
Коваленко Вікторія Володимирівна

ОДЕСА - 2023 р

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Орієнтація національних економік на цифровий простір потребує використання новітніх інноваційних банківських технологій. Розвиток фінансового ринку на сучасному етапі пов'язаний з новітніми інформаційними технологіями. Особливо це помітно на ринку банківських послуг.

Наслідки економічної кризи та посилення глобальних викликів, які спричинені поширенням пандемії COVID-19, введенням військового стану в Україні, активізували увагу на проблему доступності фінансових послуг та ширше використання інструментів для дистанційного та безконтактного обслуговування. Діджиталізація фінансового простору не тільки знижує витрати, прискорює транзакції, робить їх безпечнішими та прозорішими, але одночасно дозволяє використовувати банківські продукти, пристосовані до потреб найбільш уразливих груп споживачів.

Для забезпечення сталого зростання в майбутньому необхідно розробити комплекс заходів, які б створили передумови для довгострокових трансформацій, зумовлених розвитком цифрової економіки.

Тому дослідження процесу застосування інноваційних банківських технологій та впливу їх на банківський бізнес є досить актуальною та своєчасною темою.

Питанням щодо використання інноваційних банківських технологій присвячено наукові праці Дзюблюка О., Вовчак О., Єсіної О., Жердецької Л., Іванова С., Олещука М., Пантелєєвої Н., Онищенко Ю., Коваленко В., Кузьміна С., Реверчука С., Шелудька С. та інші наукові праці.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних та методичних засад щодо розвитку та запровадження інноваційних банківських технологій, оцінювання їх впливу на банківську діяльність.

Відповідно до поставленої мети, *завданнями дослідження* є:

- розкрити сутнісну характеристику інноваційних банківських технологій обслуговування;
- дослідити правове регулювання використання інноваційних банківських технологій;
- визначити сучасні тенденції розвитку банків України;
- проаналізувати стан запровадження інноваційних технологій у банківництві;
- визначити особливості проникнення фінтех-технологій у банківському бізнесі;
- проаналізувати міжнародний досвід використання інноваційних банківських технологій;
- визначити основні напрями удосконалення процедур запровадження інноваційних банківських технологій.

Об'єктом дослідження є інноваційні банківські технології.

Предметом дослідження є теоретико–методичні аспекти використання інноваційних банківських технологій у банківництві.

У процесі написання кваліфікаційної роботи автором використано наукові методи, зокрема: діалектичного; методи аналізу та синтезу, абстрагування, графічний, статистичний, системний, спостереження.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників з питань надання банківських послуг з використанням новітніх інноваційних банківських технологій, наукові дослідні роботи з питань організації віддаленого банкінгу; результати аналітичних досліджень НБУ, законодавчі та нормативні, що регламентують процес запровадження інноваційних банківських технологій.

Апробація результатів дослідження. Результати кваліфікаційної дипломної роботи апробовані на III Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України» (м. Дніпро, 10 березня 2023 року).

Кваліфікаційна дипломна робота бакалавра складеться із вступу, трьох розділів, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає 70 сторінок. Містить 20 таблиць, 16 рисунків та списку використаних джерел із 105 найменувань та 2 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади запровадження банківських інноваційних технологій**» було визначено наступне: надано характеристику інноваційних банківських технологій; охарактеризовано правове регулювання використання інноваційних банківських технологій.

Обґрунтовано, що банківська діяльність є однією з найбільш сприятливих сфер для запровадження інноваційних банківських технологій. Зазначене доводиться тим, що більшість банківських операцій піддаються автоматизації і вимагають постійного вдосконалення з метою покращення якості обслуговування клієнтів. Для банків завжди постає питання щодо вибору між двома варіантами отримання інформаційних технологій – розробляти самостійно чи використати вже існуючі.

Представлено класифікацію банківських інновацій, а саме: за ступенем інноваційності, об'єктами, сферою поширення результатів та характером потреб, що задовольняються.

Охарактеризовано принципи цифрової економіки України – доступність, перетворення, розвиток, співпраця, стандартизація, довіра і безпека, комплексність.

Запропоновано науково-методичне підґрунтя цифрової трансформації банків: передумови (клієноорієнтованість; управління фінансовими технологіями; посилення нових сфер ризиків, зокрема кібер-ризиків; співробітництво банків з фінтех-компаніями, викликана тим, що цифрові технології для банків стають стратегічними); принципи (ієрархії цілісності, комунікативності, еволюційності, різноманітності); методи та підходи (теоретичного узагальнення та синтезу, системний підхід, логічного аналізу, порівняння, ситуаційний підхід, метод компаративного аналізу,

статистичного аналізу, експертних оцінок, кластерного аналізу, таксоманії); процесний рівень (потреби, мотиви, цілі, завдання, технології дії, результат), а також вибір моделі діяльності.

Визначено основні напрями інноваційних банківських технологій у банківській діяльності: створення корпоративних комп'ютерних систем; продаж банківських та супроводжуючих послуг у мережі Інтернет; розвиток внутрішньобанківської системи управління та їх автоматизація.

Виокремлено основні етапи розробки і впровадження нових банківських продуктів на основі цифрових технологій.

Перший етап. Збір та обробка інформації про стан ринку банківських послуг, аналіз даних про потенційні потреби у нових банківських продуктах і послугах.

Другий етап. Розробка інноваційної стратегії банку, концептуалізація нового продукту і технології його впровадження на ринок (підготовка документів, розробка технології банківських операцій, навчання співробітників, визначення способів впровадження продукту (послуг) в ринкове середовище, випробування якості продукту серед клієнтів.

Третій етап. Просування інноваційного продукту (послуги), його продаж клієнтам на підставі визначення ключових індикаторів маркетингової стратегії.

Четвертий етап. Оцінка результатів впровадження нових банківських продуктів на підставі визначення крапки безбитковості.

Проаналізовано нормативно-правову базу, яка діє на сьогодні щодо урегулювання питань запровадження інноваційних банківських технологій.

У другому розділі **«Сучасні тенденції розвитку інноваційних банківських технологій»** Проведений аналіз тенденцій розвитку банків України в сучасних умовах; оцінено рівень запровадження банківських інноваційних технологій; здійснено аналіз розвитку Fintech у банківському секторі.

Встановлено, що в період 2017-2021 рр. кількість банків з іноземним капіталом зменшилась з 38 до 33 установ – це є теж негативною тенденцією для банківського сектору країни, адже означає відтік капіталу. За минулий 2022 рік, чисельність банків скоротилася ще на 4 банки, банків з іноземним капіталом на 3 банки. У структурному співвідношенні банків приватних – 15 %, з іноземним капіталом – 30 %, зі 100 % іноземним капіталом – 22 %.

За підсумками 2018-2022 рр. можна зробити висновок про те, що банки України постійно отримували прибуток. Незважаючи на воєнний стан в Україні за результатами 2022 р. було отримано прибутку у розмірі 22,8 млрд грн, а за I квартал 2023 р. отримано прибутку у розмірі 34,1 млн грн., з урахуванням тенденції кількісного зменшення банків. Зазначене свідчить про реальну довіру населення та бізнесу до банків. У 2021 р. банки України отримали найбільшу суму прибутку за досліджуваній період, яка склала 77 396 млн грн.

У структурі доходів переважають процентні доходи, які склали у 2022 р. 60,7 %, що є свідченням того, що банки отримують доходи від основної діяльності.

Прибутковість діяльність банків за аналізований період обґрунтовується випереджальним темпом зростання доходів над витратами, окрім 2022 р., де темпи зростання доходів становили 30,6 %, а витрат – 70,4 %. Банки України за I квартал 2023 р. отримали прибутку 34 056 млн грн.

Найбільш прибуткові банки України за підсумками 2022 р. стали «ПриватБанк», «Укрсиббанк», «Сіті Банк», Monobank, «Райффайзен банк». Найбільш збитковими – «Сенс Банк», «Укрексімбанк», «Укргазбанк» та «ПроКредит Банк».

До першої десятки банків, що накопичили у 2022 р. найбільше депозитів домогосподарств, увійшли 4 державні банки: «ПриватБанк», «Ощадбанк», «Укргазбанк», «Укрексімбанк», 4 банки з іноземним капіталом: «Райффайзен Банк», «Укрсиббанк», «Сенс Банк», «ОТП Банк», а також найбільший банк із приватним капіталом – «ПУМБ». В цілому, Топ-10 банків акумулювала 846,76 млрд грн або 87,3 % від загальної суми депозитів домогосподарств у всіх 67 банках України.

Визначено тенденції розвитку сучасних інноваційних технологій, а саме: розвиток наскрізних технологій, які використовуватися у будь-яких бізнес-процесах; розробка нішевих застосувань технологій та спеціалізованих технологій, спрямованих на конкретні індустрії та сектори (фінансові технології).

Доведено, що попри війну, більшість операцій з платіжними картками в Україні у травні – грудні минулого року були безготівковими. Так, частка безготівкових операцій із використанням платіжних карток за сумою становила 69 % у загальній сумі операцій із платіжними картками в Україні у травні – грудні 2022 р. (за аналогічний період 2021 року цей показник становив 60 %). Їх частка за кількістю становила майже 93 % (за травень – грудень 2021 року – 90 %). Це свідчить, що платіжна інфраструктура України, незважаючи на ракетні обстріли та енергетичний терор, надійне обслуговування безготівкових операцій з платіжними картками та високий рівень довіри українців до безготівкових розрахунків навіть в умовах війни.

Проаналізовано основні тренди розвитку та застосування інноваційних банківських технологій, а саме: застосування електронних каналів надання банківських послуг (інтернетбанкінг, мобільний банкінг); безконтактні розрахунки – це використанням безконтактних карток, смартфонів та інших NFC-пристроїв; біометрична ідентифікація; технологія віртуальних інтернет-банків (необанки).

Охарактеризовано переваги і недоліки у діяльності банків і фінтех-компаній.

Обґрунтовано основні напрями взаємодії банків з фінтех-компаніями, а саме: вбудовані фінанси, які вже активно працюють на конкретних продуктах в Україні; транскордонні платежі і перекази; адаптація

вітчизняного фінтеху до європейського законодавства; співпраця з банками, інтеграція фінтех-рішень в працюючу сферу.

У третьому розділі **«Перспективні напрями розвитку інноваційних банківських технологій»** розглянуто міжнародний досвід використання інноваційних банківських технологій; визначено напрями удосконалення процедур запровадження інноваційних банківських технологій.

За результатами проведеного дослідження у третьому розділі можна зробити наступні висновки.

Світова практика засвідчила, що процеси діджиталізації на фінансовому ринку не стоять на місці. У 2022 р., у зв'язку з глобальною інфляцією, крипозимою і повномасштабною війною в Україні, став справжнім викликом для глобальної економіки та індустрії фінансових технологій зокрема. Так, у першому півріччі 2022 р. інвестиції у фінтех скоротилися до 52,9 млрд дол США у порівнянні з 2021 р. Фінансування зменшилося в усіх секторах, а саме: в BankTech цей показник зменшився на 14 %, в InsurTech – на 48 %, в InvestTech – на 34 %, у PropTech – теж на 34 %. Єдиною сферою зі стабільним фінансуванням залишається InsurTech, незважаючи на глобальну рецесію.

У 2022 р. у світі налічується 281 необанк, зокрема Необанки для бізнесу і Необанки для підлітків.

Охарактеризовано створення необанків у Європі. Загальний обсяг інвестицій в шість найбільш успішних європейських необанків: N26, Revolut, Monzo, Tandem Bank, Atom Bank, Starling Bank – перевищує 2 млрд. дол США. До найбільш відомих можна віднести британські Atom Bank, який був заснований у 2014 році, Tandem Bank (заснований 2013 р.), Monzo Bank (2015 р.), Starling Bank (2014 р.), американський Simple (2009 р.), китайські WeBank (2015 р., перший цифровий банк у Китаї), WYbank (2015 р.), німецькі Fidor Bank (2019 р.) та N26 (2015 р.).

Визначено принципи цифрового фінансового посередництва, запропоновані G20, а саме: доступність, мета, точка зростання, різноманітність медіа, відкритість та співпраця, стандартизація, довіра та безпека.

Запропоновано схему фінтех в основному банківському посередницькому ланцюзі. Тобто основою бізнес-моделі банків є як збір депозитів, так і надання кредитів. При цьому вони виконують ключову економічну функцію фінансових посередників: трансформацію депозитів (заощаджень) у кредит (інвестиції), що тягне за собою ліквідність, строковість і трансформацію кредитного ризику. Фінтех-компанії входять у різні точки ланцюга фінансового посередництва, зазвичай надаючи спеціалізовані послуги.

Розглянуто досвід АБ «Південний» щодо запровадження інноваційних банківських технологій. Банк випустив новий мобільний додаток Pivdenny Online. Воно стане основним каналом взаємодії клієнтів із банком, завдяки якому можна буде самостійно здійснювати більшість повсякденних операцій.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження виконано важливе завдання – обґрунтування теоретико-методичних засад використання та запровадження інноваційних банківських технологій.

Доведено, що в банках найбільшого розвитку набули такі інноваційні зміни: діяльність банків з використанням та поєднанням новітніх і традиційних технологій і інструментів, самообслуговування клієнтів, та дистанційне обслуговування; банківські та фінансові технології через управління банківськими рахунками, укладання договорів, використання електронного підпису; інтегроване застосування нових комунікаційних і інформаційних технологій для традиційного і новітнього маркетингу; зміни у кваліфікації працівників (формування цифрових компетенцій); оптимізація банківської мережі; сучасні банківські продукти і послуги на основі інноваційних технологій, нові автомати самообслуговування.

Визначено, що сучасна правова та нормативна база, яка регламентує запровадження та використання інноваційних банківських технологій, поступово наближається до світових стандартів.

Зроблено висновок про те, що банки України за підсумками 2022 р, попри усі труднощі пов'язані з війною, продовжує працювати на достатньо високому рівні, забезпечуючи економіку держави необхідними фінансовими ресурсами.

Проаналізовано основні тренди розвитку та застосування інноваційних банківських технологій, а саме: застосування електронних каналів надання банківських послуг (інтернетбанкінг, мобільний банкінг); безконтактні розрахунки – це використанням безконтактних карток, смартфонів та інших NFC-пристроїв; біометрична ідентифікація; технологія віртуальних інтернет-банків (необанки).

Обґрунтовано основні напрями взаємодії банків з фінтех-компаніями, а саме: вбудовані фінанси, які вже активно працюють на конкретних продуктах в Україні; транскордонні платежі і перекази; адаптація вітчизняного фінтеху до європейського законодавства; співпраця з банками, інтеграція фінтех-рішень в працюючу сферу.

Доведено, що діджиталізація є глобальним трендом розвитку банків. Активне впровадження інноваційних банківських технологій піднімає таке питання як захист системи від кібератак, гарантування безпеки даних про клієнтів і про здійсненні ними операцій.

Узагальнено, що сучасний етап діджиталізації економіки визначив тренди та напрями розвитку банків, тому вони повинні сконцентрувати весь свій потенціал, а саме: визначення пріоритетів цифрових ініціатив та встановлення їх чіткої узгодженості в корпоративній стратегії розвитку фінансових установ; відображення цифрових ініціатив у ключових

показниках ефективності, а також в оцінці зростання вартості бізнесу до та після впровадження фінансових інновацій. Аналіз ефективності впровадження фінансових інновацій має ґрунтуватися на оцінці отриманих результатів з точки зору їх впливу на рівень конкурентоспроможності, фінансової стійкості, прибутковості та репутації банків.

З точки зору оцінки ефективності інноваційних банківських технологій для споживачів необхідно проаналізувати відповідність результатів її використання вимогам і потребам, якими є прийнятність фінансової інновації за її якістю, доступністю та вартістю. Узгодженість організаційних і планових заходів щодо впровадження фінансових інновацій має сприяти підвищенню рівня інноваційності та ефективності діяльності банків.

Зростаючий попит банків на покращене обслуговування клієнтів, запровадження хмарних платформ для забезпечення більшої масштабованості та впровадження смартфонів і планшетів сприятимуть зростанню ринку цифрових банківських платформ. Основним фактором, що обмежує зростання ринку, є складність інтеграції цифрових банківських платформ із застарілими системами.

АНОТАЦІЯ

Сарєва О. Г. «Інноваційний розвиток банківських технологій».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі узагальнюються особливості використання та запровадження інноваційних банківських технологій.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних та методичних засад щодо розвитку та запровадження інноваційних банківських технологій, оцінювання їх впливу на банківську діяльність.

Розкрито сутнісну характеристику інноваційних банківських технологій обслуговування; досліджено правове регулювання використання інноваційних банківських технологій; визначено сучасні тенденції розвитку банків України; проаналізовано стан запровадження інноваційних технологій у банківництві; визначено особливості проникнення фінтех-технологій у банківському бізнесі; проаналізовано міжнародний досвід використання інноваційних банківських технологій; визначено основні напрями удосконалення процедур запровадження інноваційних банківських технологій.

В процесі роботи зроблено висновки та пропозиції щодо обґрунтування напрямів вдосконалення розвитку інноваційних банківських технологій.

Під час дослідження використовувалися наступні загальнонаукові методи: узагальнення та систематизація; порівняння; системний аналіз, прогнозування.

Ключові слова: банк, банківські послуги, інновації, банківські технології, діджиталізація.

ANNOTATION

Sareva O. G. «Innovative development of banking technologies».

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty "Finance, banking and insurance" – Odesa National University of Economics. - Odesa, 2023.

The work summarizes the features of the use and introduction of innovative banking technologies.

The purpose of the qualification work is to generalize the theoretical and methodological principles regarding the development and introduction of innovative banking technologies, and the assessment of their impact on banking activity.

The essential characteristics of innovative banking service technologies are revealed; the legal regulation of the use of innovative banking technologies was investigated; modern trends in the development of Ukrainian banks are determined; the state of introduction of innovative technologies in banking was analyzed; the peculiarities of the penetration of fintech technologies in the banking business are determined; the international experience of using innovative banking technologies was analyzed; the main areas of improvement of the procedures for the introduction of innovative banking technologies are determined.

In the course of the work, conclusions and proposals were made regarding the substantiation of directions for improving the development of innovative banking technologies.

During the research, the following general research methods were used: generalization and systematization; comparison; system analysis, forecasting.

Keywords: bank, banking services, innovations, banking technologies, digitalization.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ

1. Сарєва О.Г. Особливості розвитку FINTECH у банківському бізнесі. І Матеріали ІІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції "Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України". Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара, 2023. с. 103-105.